

אשכול יוסף

מאוצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מתקדמת ידעך ופירותיה יתנו לך

"הַיְהִינָא יְדִיעַתִּי כִּי אֵשֶׁת יִפְתִּי מֵרָאָה אֶת־"

איך אברהם קידש את שרה בלי שיראנה והלא אסור לקדש עד שיראנה?

ידוע מה שדרשו רבותינו במסכת קידושין דף מ"א שאסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה אח"כ דבר מוגונה ותתנגה עליו, ויגרשנה, ויעבור על ואהבת לרעך כמוך. ומקשים העולם כיון שאברהם אבינו קיים כל התורה מולה לרבות מצוות דרבנן (בבליא בינא סא). ועל אחת כמה מצוה כזו שהוא מסברא בענייני בין אדם לחבירו, אם כן היאך לא הסתכל בשרה לפני שקידשה, כמאמר הכתוב (בראשית י"ב י"ב) "הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את", ודרשו בגמרא (ס"ג פ"ג) מכלל שעד אז לא הכירה, וקשה שהרי אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה?

יישוב א' - חילוק בין ראייה בעלמא להתבוננות

מפורסמת שיטת הפוסקים שיש חילוק בין ראייה בהתבוננות לראייה בעלמא שאינו מתבונן בראייתו, ויש בזה נפק"מ לכמה דברים. ממיילא י"ל שאכן אברהם אבינו הסתכל בשרה לפני שקידשה בראייה בעלמא, אך לא בהתבוננות, וזהו מה שאמרו שאברהם לא הסתכל באשתו. וכן מצאתי שתיירצו כאמור בס' לבוש האורה (ף לך, פק"ג) ובחי' תהלה ליונה (עמ"ס מגילה ע"ג ע"ג). וכן דקדק הגאון רבי שמאי קהת גראס שליט"א (בספר הפלג מעניני אשר פרקא וילא) מדברי רבינו הרמב"ם בפירוש המשניות למסכת אבות (פ"ה משנה י"ט) שכתב בזה"ל: "שלא הסתכל בצורתה הסתכלות שלימה רק ביום ההוא שאמר עתה ידעתי וזה תכלית הזהירות", ומבואר כאמור שמתחילה אכן אברהם ראה את שרה בהבטה אבל לא בהסתכלות שלימה.

ומצינו חילוק זה במגן אברהם (פי' דסא סק"ג) גבי ברכת ברוך שחלק על מלכי עכו"ם, שמה שאמרו (מגילה סא) אסור להסתכל בפני אדם רשע, היינו דווקא אם מתבונן, אבל הסתכלות בעלמא מותר. וכן כתב עוד המג"א (פי' ק"ט סק"ג) לעניין שהמסתכל בכהנים עיניו כהות, שזה דווקא בהסתכלות מרובה, אבל ראייה בעלמא מותר. וכיוצא בזה כתב השיטה מקובצת בכתובות (ס) בשם רבינו מאיר גבי האיסור להסתכל בפני כלה אף על פי שמתכוין לחבבה על בעלה, שדווקא להסתכל אסור, אבל ראייה בעלמא לפי שעה, בשעה שמוליכין אותה לחופה מותר בשביל המצוה לחבבה על בעלה ותו לא. וכן כתב המהרש"ל בים של שלמה (פי' דכתובות ס"ג) לעניין הסתכלות באשה. וכן מצינו בס' טהרת הבית (פי' ע"ג ע"ג) בשם ספר חסידים של רבי משה כהן בן אהותו של הרא"ש (בס"פ ט"ז) שהשיבו רבינו הרא"ש ש"ש אע"פ שאמרו בחגיגה (סא) כל המסתכל בקשת עיניו כהות, היינו דווקא כשמביט בכוונה

ומתבונן זמן ארוך, אבל לישא עיניו ולראותה כרגע אחד מותר, ושכן הדין גבי מסתכל בנשים שפירושו שמביט בכוונה, [כלומר דבשעת הצורך מותר דווקא אם אינו מתבונן]. וכ"כ באורחות חיים (ס"ג ברכות סי' י"ד). וכ"כ רבי דוד אבודרהם בשם הרא"ש, והובא בבית יוסף (ס"ד ע"ג סי' רעט). וכיוצא בזה כתב מרן החיד"א בברכי יוסף (פי' מ"ו סק"ג) לעניין ההסתכלות בלבנה. ומוזה למד רבינו הגדול זצוקל"ה בספרו טהרת הבית לעניין הסתכלות באשתו נדה במקומות המכוסים שדווקא בהתבוננות בכוונה אסור אבל בראייה בעלמא מותר, ועכ"פ כל זה רק לידע עיקר הדין, אבל שומר נפשו ייתחסד עם קונו וישמור על נפשו וירחק מזה. וראה עוד באריכות בספר שיעורי כרם יוסף קידושין דף מ"א בזה.

יישוב ב' - ראה מתחילה ולעת זקנתה סבר שאינה עומדת ביופייה

רבינו המהרש"א ראש המדברים בקושיא זו, כתב ליישב בחידושיו לכבא בתרא (סא) שודאי אברהם אבינו ראה את שרה בנעוריה קודם שנשאה ותו לא, ואחר כך לא ראה אותה כלל אפילו לאחר נישואם מתוך צניעותה. ועל כן חשב שמן הסתם לא עמדה ביופיה בזקנתה, כי בעת הזאת היתה לפי סדר הכתובים יותר משישים שנה, ולפי שעל ידי מעשה הסתכל בה עתה כדאי' בתנחומא (פרשת לך לך פ"ג ט"ז) על כן אמר עתה ידעתי, כלומר שהיה בטוח שכבר אינה עומדת ביופיה ועתה ראה שאכן עומדת ביופייה.

אך הקשה בספר תורתך שעשועי (פרשת לך לך) להאדמו"ר מוגור בעל הפני מנחם זצ"ל שהרי אמרו בגמ' בבא מציעא (סא) עד אברהם לא היתה זקנה בעולם, ורק מאחר שהיה קלסתר פניו של יצחק דומה לשל אברהם ולא יכלו להבדיל ביניהם, ביקש אברהם ובאה זקנה לעולם. ולכא' לפי זה קשה על המהרש"א שאף אם היתה שרה בת שנים רבות, הרי עדיין לא היתה זקנה בעולם (פ"ג ט"ז) רק אמרי עשרות שנים משעל יצחק וגדל, וממיילא נשאר קלסתר פניה בזקנתה כפי שהיה בצעירותה.

וראיתי בספר בירורי חיים (סימן ל"ה ע"ג סק"ג) שכתב ליישב קושיא זו על פי דברי המהרש"א שם בב"מ, שהקשה היאך יתכן שעד אברהם אבינו לא היתה זקנה בעולם והלא נאמר בסדום (בראשית י"ט, ד) "מנער ועד זקן". והוסיף שכמו כן יש להקשות ממה שנאמר "אחרי בלותי היתה לי עדנה" ואמר רב חסדא (ב"ב ע"ג) אחר שנתבלה הבשר ורבו הקמטין, נתעדן הבשר ונתפשטו הקמטין וחזר היופי למקומו. הרי שגם קודם לידת יצחק היה שייך זקנה של קמטין וכדומה, וכמו כן יש להעיר מדרשת חז"ל (מד"ר בראשית פ"ט ט"ז) וזכרנו בש"ס (ש"ס) בת כ' כבת ז' ליופי, הרי שמן הדין היתה שולטת זקנה באנשים? ומיישב המהרש"א שאע"פ שהיתה זקנה בעולם, מכל מקום לא היתה כל כך ניכרת בלובן שיער, ועל זה ביקש אברהם אבינו. ולפי זה מיושב גם מה שתיירץ המהרש"א בעניינו שאברהם סבר שיש לשרה סימני זקנה, ועתה בראותה נודע לו כי יפת מראה היא.

יישוב ג' - אברהם לא קיים את המצוות שלא נצטוו בהן לפני שנימול

המהרש"א (ע"ט) מיישב עוד שלא קיים אברהם כל התורה אלא רק משעה שנימול, וכיון שבשעה שנשא את שרה עדיין לא מל, לכן לא חשב לדניו של רב יהודה שחייב לראות את האשה קודם שיקדשה. ויש להוסיף שדווקא מחמת שעדיין לא נימול שמהות מצותה לבטל התאוה (פי"ג מ"ט צ"ג מעדני יוסף גרית מילה ע"מ קפ"ו), לכן לא הסתכל בה מחמת צניעותו שחפץ להכניע יצרו ולגדור עצמו בעניני עריות. וכן כתב עוד המהרש"א בחי' ליבמות (ק) שקודם שמל אברהם לא קיים את כל המצוות, דכל גר מתחייב במצוות אחרי המילה כדאמרין בפרק החולץ. ועל פי זה תירץ היאך נשא אברהם את הגר אף על פי שהיתה מצרית ראשונה, והיינו כיון שהיה זה קודם שמל, ולכן לא הוכרח אח"כ לגרשה. וכן תירץ בס' מילי דאבות (עמוד ע"ד) בשם ריב"א (בפסקין). ועיין בספר מעדני יוסף (גרית מילה ע"מ קע"ט).

יישוב ד' - לא חפץ לראותה לעולם ולכן לא היה חשש שמא תתגנה עליו

בעיניו יעקב (צ"ג צ"ט) מתרץ שכל האיסור לשאת אשה בטרם שישאנה הוא מחשש שמא תתגנה בעיניו כשיראנה, אבל אברהם אבינו לא חפץ לראות את שרה לעולם, לפיכך לא היה צריך לראותה לפני הקידושין, וכן כתב לתרץ בשו"ת משנה הלכות (סוף ס"ג סי' עכ"ט).

אולם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל בחי' לקידושין (ק"מ ע"מ מ"א) כתב לדחות יישוב זה, וזה לשונו: ומה שהעולם רגיל לתרץ שהאיסור הוא רק כשיש חשש שיראנה, ואברהם ע"ה לא חשש לזה, זה אינו דלא פלוג רבנו, ועוד דהא חזינו הכא דבסוף ראה אותה, [אך עיין בסמוך מה שיובא מדברי היעב"ן].

יישוב ה' - אדם צנוע רשאי לקדשה אע"פ שלא יראנה

מצינו במסכת שבת (צ"ג): מעשה באדם אחד שנשא אשה גידמת [ידה קטועה] ולא הכיר בה עד יום מותה, אמר רבי בא וראה כמה צנועה אשה זו שלא הכיר בה בעלה, אמר לו רבי חייא זו דרכה בכך, אלא כמה צנוע אדם זה שלא הכיר באשתו, כלומר שהאשה דרכה בכך לכסות, שכל אשה מכסה עצמה וכל שכן זו שהיתה צריכה לכך כדי להסתיר מום שבה, (פ"ט ע"ג).

וכתב שם היעב"ן, "שמע מינה דצנוע מותר לקדש אשה אף על פי שלא יראנה", עכ"ל. ומבואר מדבריו דאדם שהוא צנוע, אינו חייב לראותה, ולא דווקא מחמת שמכיר בעצמו שמעולם לא יסתכל באשתו, שהרי לא כתב ש"מ מי שלא יביט באשתו, אלא כתב שמי שהוא צנוע אינו חייב לראותה.

כלומר שמי שהוא צנוע ומקפיד קלה כבחמורה שלא להביט בנשים כלל, וכמעט שאינו מכיר צורת אשה לבד קרובותיו ממש, אין אצלו חשש שתתגנה עליו, כי בדרך כלל אדם מוצא דברי גנאי בחפץ שחפץ לקנותו לפי שרואה כלים יותר טובים ממנו, ומעדיף אותם.

אלא שלכא' יש לעיין שעיקר החיוב לראות את האשה קודם הקידושין הוא בפניה, ודוחק לתרץ שכיון שמתכל בפניה יבחין גם בידיה, בפרט שהיה חסיד, וצ"ל דמכאן מוכח שהיעב"ן סובר שצריך לבדוק כל מה שאפשר וראוי ולא דווקא בפניה.

אלא שראיתי להגאון המפורסם רבי יעקב חיים סופר שליט"א בספרו אור משה (למחלוקת סימן ע"ט) שהקשה על היעב"ן שאין ראיה מהגמ' שם שמי שהוא צנוע אינו חייב לראות את האשה קודם קידושיה, דדלמא אותה אשה הסתירה את מומה ולכן לא הרגיש בה אותו אדם שהיא גידמת מחמת צניעותו. והביא ראיה ממה שכתב בשו"ת מהרש"ם (פ"ג סימן ר"כ"ט) גבי אחד שנשדד עם אשה וקודם ההתקשרות הלכו לטייל זה עם זה, ולאחר שעשו התנאים טען החתן שנתברר לו שהכלה חגרת ברגל אחד ועשו לה רגל מעץ, והיא טוענת שודאי נתברר לו זאת כבר לפני שהלכו לטייל.

והשיב המהרש"ם שהחתן נאמן שהרי בתענית (ז) אמרו שאליעזר שאל שלא כהוגן, שהרי אליעזר אמר "והיה הנער אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה, אותה הוכחת לעבדך ליצחק" וזה במשמע אפילו חגרת ואפילו סומא, ובכל זאת השיבו הקב"ה כהוגן ונודמנה לו רבקה. וכתבו התוספות יכול אפילו חגרת שיהיה לה רגל של עץ והוא לא יהיה רואה. ומוכח שמום שבסתר אפשר שלא יראה, לכך גם גבי אותו חתן יש לומר שלא הבחין בכלתו שהיא חגרת ברגל אחד, והצדק עימו. וסיים הגרי"ח סופר שליט"א שאם כן יש לומר שהוא הדין גבי אותו צנוע שלא הבחין כל ימיו באשתו שהיתה גידמת בידיה האחת, שאכן ראה אותה לפני קידושיו, אך היא הסתירה מומה שבידה ולא ראה זאת עד סוף ימיו, והניח דברי היעב"ן בצ"ע.

ולכא' יש לחלק בין המקרה של התוספות בתענית שאליעזר לא היה מבחין בה אם היתה חגרת ברגל אחת והיה לה רגל של עץ, דמשום שהיה לה רגל של עץ הווי מום שבסתר, וכן בתשובת המהרש"ם מדובר שהיה לאותה כלה רגל של עץ, ולכך הווי מום שבסתר, אבל בגמ' בשבת באותו צנוע שהיתה ידה קטועה ולא היה לה יד מעץ, ועוד דביד גם אם יהיה לה יד של עץ פשוט הנקל להבחין בזה, ואינו דומה לרגל של עץ שמכוסה לגמרי, ולכן מביא היעב"ן ראיה שצנוע אינו מחוייב לראות את האשה קודם קידושיו.

יישוב ו' - חתן מקודש ונעלה שאינו חפץ לראותה דינו כאינו יכול לראותה

בשו"ת דברי יציב (ס"ה ע"מ מ"מ) מתרץ על פי הבית יוסף (ס"ה ע"מ ס"ג) על דברי הטור שאם אפשר לו לקדשה בעצמה אסור לקדשה על ידי שליח, שכוננת הטור לדקדק שאם אינו יכול כגון שהוא במקום רחוק ואי אפשר לו לילך למקומה לראותה, או שהיא כבודה בת מלך פנימה ואין אדם יכול לראותה, לא יניח מלקדש בשביל זה, דלא אמרו אסור אלא היכן שאפשר. וכתב הדברי יציב שעל פי זה יש לומר שאם החתן ת"ח וצנוע ויושב אהלים ומרגיש בנפשו שאי אפשר לו להסתכל, הווי כדן הנמצא במקום מרוחק ואי אפשר לו לראות. והוסיף דהווי ק"ו, ומה משום כבודה בת מלך שאינו יכול לבוא אצלה התירו לעבור על איסור עד שיראנה, כ"ש כשהוא צנוע ומעלי דהווי כאי אפשר ולא שייך אצלו איסור זה.

ולכא' יש לחלק דמה לכל כבודה דזה מחמת שהאשה מתביישת, והווי כאילו מוחלת על כבודה, כאומרת אי אפשרי בתקנה זו שומעין לה, שהתקנה לטובתה, אבל כשזה בא מציודו של המקדש גרידא שאינו מוסגל לראותה הווי איסור, שיכופ עצמו ויקיים מצות חכמים. ברם עיקר ראייתו של הדברי יציב מדברי הטור והבית יוסף שהיכן שאינו יכול לראותה אין איסור, וכבר כתב כן רש"י בקידושין דהאיסור רק היכן שיכול לקדשה בעצמו והוא שולח שליח. ובזה יישב איך אברהם לא הביט בשרה בטרם קידשה, כיון שמעולם לא נסתכל באשה, ויושב אהלים היה, לכן לא שייך אצלו איסור זה דהיה זה אצלו כאי אפשר.

יישוב ז' - היה מפורסם שהיא מהנשים היפות בעולם

בספר הנפלא מעדני אשר (פסקת נ"ק) לידידי הגאון רבי אשר אנשיל שוורץ שליט"א מתרץ שכיון שאמרו בגמרא מגילה (טו) ששרה אמנו היתה מהנשים היפות בעולם, אם כן היה הדבר מפורסם, לכן לא היה אסור שיקדש אותה בלא שיראנה דלא שייך החשש שמא תתגנה עליו, ודפח"ח. כלומר דהגם שהיתה אז עדיין קטנה, מכל מקום במשפחתו של אברהם ודאי היה עניין זה מפורסם, שהרי שרה היתה בת הרן אחי אברהם.

יישוב ח' - ראה ברוח הקודש

בספר תורתך שעשועי להגאון בעל הפני מנחם זצ"ל (הבית"ה ס"ח ר' משה וייטמן שליט"א בספר מעדני ע"ה) מתרץ שאברהם ידע בנביאות שאין בשרה דבר מוגנה, לכן לא היה שייך בו האיסור לקדש אשה עד שיראנה מחשש שמא תתגנה עליו. וראה כאן באריכות בשיעורי כרם יוסף קידושין בעניין לא בשמים היא (צ"ט ע"ב) ומחוסר מקום קיצרנו, ושם בארה.

זהו בן ביתך יחד איתך

מדוע דאג אברהם על ירושת ממונו?

בפרשתינו מסופר על אברהם אבינו אשר היה מיצר ודואג לילך עירי מהעולם, פן יירש אותו בן ביתו, שכל ביתו ניזון על פיו, הוא אליעזר עבד אברהם, ועל כך עומד אברהם ומתחנן: "הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אותי" והקב"ה משיבו "לא יירש זה, כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך", והדבר הזה אומר דורשני, וצריך להבין היאך יתכן שדאגתו היחידה של אברהם אבינו היא על ירושת הממון? והלא חז"ל מספרים (בבבא מציעא ע"ב) על ריש לקיש שבשעת פטירתו הוריש לבניו קב של תבלין כרכום, וקרא על עצמו את מאמר דוד המלך ע"ה (שם) "ועזבו לאחרים חילם", הרי שעל המקצת הזה שהוריש לבניו היה מצטער, והרגיש שהוריש להם את חילו וכוחו, כי יכול היה במקום עמלו לאותו כרכום להקדיש זמנו לעבודת ה' ולסגל לעצמו עוד תורה ומצוות, אם כן אברהם אבינו אשר כל מגמתו היתה לעבוד את ה' ולפרסם שמו בכל העולם, היאך יהיה מיצר ודואג על הנחלת ירושת ממון לבניו?

עוד יש להקשות, היאך אברהם אבינו בכלל היה סבור שאם לא יהיו לו בנים, והוא ימות עירי, אליעזר עבדו הוא יירש אותו, והלא אין העבד יורש את אדונו בשום אופן, ואין הלשון ירושה נופל על אנשים זרים, ועל אחת כמה וכמה על עבד. הרי כלל גדול בירדנו שאפילו אדם שכותב צוואה על הורשת נכסיו לאחר מיתה, וכותב בו על אדם זר שירש אותו, אין הדבר מועיל כלל, ואותו אדם זר אינו זוכה בממון כלל, אלא רק אם יכתוב שמעניק לו את הממון במתנה רגע אחד לפני מותו, כי לשון ירושה אינו שייך כלל באנשים זרים, ורק בשבעה קרובים שייך לשון ירושה (בבבא מציעא ע"ב), ואם כן קשה היאך בכלל עלה בדעתו של אברהם שאליעזר עבדו יירשנו. עוד צ"ב שאף הקב"ה השיבו באותו מטבע "לא יירשך זה" וצ"ב כאמור?

עוד קשה למה בכלל יעלה על הדעת לומר שאליעזר עבד אברהם ירש את אברהם, והלא אדם שמת בלא בנים, הקרוב לו קודם לזכות בירושה, והיו לאברהם אבינו קרובים, כגון לוט בן אחיו, ואם כן היאך בכלל היה צד לומר שאליעזר הוא ירש את אברהם? אלא נראה בס"ד לבאר, ודאי א"א לא היה מיצר ודואג כלל על רכושו הגשמי, על הכסף והזהב שצבר בחייו, וכמאמר התנא באבות (בבבא מציעא ע"ב), שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם, לא כסף ולא זהב, ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד. אך אברהם אבינו היה מיצר ודואג מי יירש אותו וימשיך את דרכו בפרסום שמו של השי"ת בעולם כולו, ובהנחלת התורה והמצוות לעם, שהרי כבר ידעת שאליעזר לא היה מש מידיו של אברהם אבינו לקבל ממנו תורה ויראה, והיה דולה ממנו תורה ומשקה לעדרים, כמו שדרש רבי אלעזר בגמרא (בבבא מציעא ע"ב) שאליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה, ש"א ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו", ומושל בתורת רבו,

"הוא דמשק אליעזר" (בבבא מציעא ע"ב), שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים. ועל כן היה אברהם אבינו מיצר ודואג שאליעזר הוא מעותד לירש אותו את הירושה הרוחנית, להמשיך את הנהגת הדורות בעבודת ה', ואף שאליעזר היה תלמידו, מכל מקום היה בכחינת עבד, וכמו שמתעם זה לא רצה אחר כך לקחת את בתו לבנו יצחק, כמו שכתב רש"י (בבבא מציעא ע"ב) בת היתה לו לאליעזר והיה מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו, אמר לו אברהם בני ברוך ואתה ארוך, ואין ארוך מדבק בברוך. ועל כך היה אברהם אבינו מיצר ודואג שיהיה לו בן שימשיך את דרכו בעבודת השי"ת בעולם. ועפ"ז הכל מיושב, כי באמת אברהם לא דאג כלל מפני ירושת הממון, אלא רק על ירושת התורה והמצוות, המידות והמעלות, שהם הירושה הגדולה והנצחית שהאדם מותר לבניו וזרעו אחריו, וכמאמר דוד המלך ע"ה טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף.

ע"כ בס"ד ע"פ מ"ש הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בחכמת שלמה (בבבא מציעא ע"ב) אודות מי שמגדל יתום ויתומה בתוך ביתו, אם יוצא בזה ידי חובת פריה ורביה, כיון שאמרו חז"ל שהמגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, כמו שדרשו רבותינו בגמרא מגילה (ע"ב) "ואתו היהודייה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח, ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד" (בבבא מציעא ע"ב), והנה הפסוק מדבר בבתייה בת פרעה שנישאה לכלב הנקרא "מרד" לפי שמרד בעצת מרגלים, וירד הוא משה, לומר לך שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. ואיתא עוד בסנהדרין (ע"ב) כתיב (שמות כ"ג) "ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את ארמוני ואת מפיושת ואת חמשת בני מיכל אשר ילדה לעדריאל המחולתי". וכי שאול נתן את מיכל לעדריאל, והלא לפלטי בן ליש נתנה, ללמדך שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. ואם כן יש לומר דהוי נמי כאילו קיים פריה ורביה. ומסיים החכמת שלמה "כן נראה לי נכון לדינא". ובאוצר הפוסקים (בבבא מציעא ע"ב) הביאו כן בשם בגדי כהונה (בבבא מציעא ע"ב) אודות איש ששהה עם אשתו עשר שנים ולא ילדה, שיגדל יתום בתוך ביתו וטוב לו. ולפי"ז נראה דהוא הדין המלמד תלמידים תורה, יוצא בזה ידי חובת מצות פריה ורביה, כדאמר בסנהדרין (ע"ב) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, שנא' (שמות כ"ג) "ואלה תולדת אהרן ומשה" וכתיב "ואלה שמות בני אהרן", לומר לך אהרן ילד ומשה לימד, לפיכך נקראו על שמו. וכתב השל"ק (בבבא מציעא ע"ב) "ולא תאמר כאילו ילדו ולא ילדו ממש, כי אדרבה הוא ילדו בעצמו, כי אביו ואמו נתנו לו הגוף, והרב משפיע בו נשמה, כי התורה נשמותיהן של ישראל". וכן מצינו שנאמר באברהם אבינו (בבבא מציעא ע"ב) "ואת הנפש אשר עשו בחרן" והיינו שהכניסן תחת כנפי השכינה (בבבא מציעא ע"ב) "וישנתם לבניך" אלו התלמידים,

ולאור האמור ניחא כי ודאי נופל על אליעזר לשון ירושה, כיון שאליעזר גדל בביתו של אברהם אבינו, וגם היה תלמידו, וכמו שלשון "בננו" נופל על מי שגידל בתוך ביתו, הוא הדין לשון "צוואה" נופל עליו שהרי הבנים יורשים את אביהם, ולדינא צ"ע בזה. וראה עוד בזה באריכות בספר טבעת יוסף חופה וקידושין.

זר זכרון

זיליון זה מוקדש ומוצג
 ומופץ באלפי עותקים לע"ז הטהורה
 על האיש הכשר נעים הליכות
 כמר זון בן רוזה ז"ל
 זלבע"י תערי התעופה
 ת.נ.צ.ב.ה.

עץ זיתים למזוזותיהם בה תומכיה מאושר

י"ל לזכות יידינו האזנים הקרים והנעלמים אהבי התורה ולומדיה
 להגדיל תורה ולהאדירה פטרונו העלון "אשכול יוסף"
 מר-גדעון זיסים הי"ד ומר-אהרן זיסים הי"ד
 אורך ימים עשיר וכבוד בריאת איתא ונחורא מעליא ושופע שמחות
 בכלל הברכות יבורך יידינו היקר והגביר שלומי זיסים הי"ד
 מוקדש ומוצג לע"ז הזרזים זקנים:
 סאלם אליה בן מסעדה ז"ל, זוריה בת זרזיה ע"ה
 לע"ז זיסים בן זוריה ז"ל, זיסים מועלם בן סלימה ז"ל,
 ולע"ז מיכאל בן רוזה ז"ל,
 ת.נ.צ.ב.ה.

כי מציון תצא תורה ודבר זה מירושלים

להאזנה לעשירי המרתקים על
 הרב יוסף זוי סימן טוב שליט"א
 מוזבר סדרת הספרים "כרם יוסף" על השי"ס
 ו"אשכול יוסף" ע"ה"ת המועדים
073-371-8053
 לקבלת עינותק והאזנה בעירור זוי הקטן #
 במאמר הספרים וסיפורים על מרן זצ"ל
 בשלושה: הספרים ואירועים מרטיטים
 המערכת שוררה וכל השיעורים מסודרים לנושאים:
 פרשת השבוע / הלכה ומנהג / מוסר ואגדה / ועוד
 ניתן להוריד את השיעורים בקול הלשון

אי"ה בגיליון הבא ימשיך להופיע
 המדור החדש של החידות

לרכישת ספרי המחבר:
 054-84-60007/8 או 02-5373570